

Da man da Sección de Literatura de Tradición Oral da AELG, celebramos esta VIII Xornada coordinadas por Antonio Reigosa e Isidro Novo e co patrocinio da Vicepresidencia da Deputación Provincial de Lugo.

Hai cidades que desenvolven de xeito referencial a súa vocación literaria, que todo o impregnan dela. Este é o caso de Lugo e a literatura de tradición oral. Que cada actividade que desenvolva esta Sección da AELG –Letra das Festas, obradoiros de literatura oral da Escola de Escritores da AELG, polafías– sexa un éxito, teña unha tan grande acollida social, dá medida de que Lugo está a ser a capital da literatura de tradición oral da Galiza. Isto dános alento para proseguir o traballo de que as novas xeracións podan aprender a arte e a técnica da transmisión oral.

Todo o que ten a ver coa cultura que crean, recrean e transmiten as nosas clases populares, coa lingua coa que nomea os máis diversos territorios (no caso que nos ocupa, o da sexualidade, do amor, do escatolóxico), ten os seus alicerces na tenrura como emoción interior ou nos dardos do escarnio ou do maldicir, que atravesan toda aproximación verbal a temas que habitan os lugares máis ocultos da linguaxe. A oralidade como sustentadora das relacións humanas, coa que cada cultura resolve tensións sobre os temas comúns ao ser humano, e que cada idioma enuncia de xeito singular. E se hai algo que sexa especialmente unha construción da linguaxe é o tema que hoxe nos convoca, pois nel a lingua do común faise linguaxe estética e/ou metafórica, que pode ser á vez demasiado explícita ou demasiado pouco explícita, e dun ou doutro xeito sempre rica nas metáforas, nas figuras retóricas que teñen relación, entre outros, cos labores do agro, do mar, dos oficios, dos estamentos da Igrexa... Velaí finalmente que cada cultura establece os seus parámetros cos que construír a linguaxe sobre a sexualidade, como evolución do seu pensamento e partindo dos mitos e tabús ancestrais.

O sexo é cultura e como di Octavio Paz *«É subversivo: ignora as clases e as xerarquías, as artes e as ciencias, o día e a noite.»*

Buscando no lonxincuo da nosa literatura de tradición oral cristalizada nun dos cumes da literatura universal temos, da man de Bieito Freixedo, a súa *Antoloxía da poesía obscena galego-portuguesa*, coa que nos achegamos aos textos da poesía medieval que foi feita para ser transmitida coa voz e interpretada polo corpo nun contexto social maioritario de literatura oral e nunhas determinadas coordenadas socioculturais galegas.

Neste longuísimos percurso da realidade social e cultural, o cómico-obsceno e as súas metáforas eróticas obscenas tiña tanta importancia que con elas flaxelaban a corrupción do estamento relixioso. Frustrigaban, de acordo cos tabús do seu tempo, a homosexualidade, o lesbianismo e as soldadeiras, a

infidelidade, como xeito de luxar aquilo que se apartaba dos lugares comúns do pensar da época, das formas do patriarcado de cada época. Aínda hoxe sorprende que para os dicionarios das academias, a obscenidade equivalla a impúdico, torpe, ofensivo ao pudor. Mais é inevitábel preguntarse que pudor?, de quen?

Esta censura social que dende sempre pretendeu a escisión do corpo como lugar dos males do desexo, da sexualidade, do que é impuro e non nomeábel; consegue separar nel o instintivo da alma como lugar da pureza, onde todo pode ser dito mais só coas palabras do sometido coa norma moral negadora da realidade humana.

En palabras de Severo Sarduy «*Creando a culpabilidade, a prohibición, a relixión reprega a sexualidade cara á zona do secreto, cara a esa zona onde a prohibición dá ao acto prohibido unha claridade opaca, á vez sinistra e divina, claridade lúgubre que é a da obscenidade e o crime e tamén a da relixión.*»

Moito antes da escrita literaria do século pasado utilizar o corpo para reler a escrita do corpo como arma liberadora as nosas clases populares fixeron da sexualidade una realidade humana e cultural máis; como exemplo, as palabras de Lezama Lima «*O acto sexual preséntase como forma de coñecemento e, xa que logo, revélase non só como recurso válido contra a incomunicación e unha maneira de vencer a outredade dos demais, senón como o camiño que permite evadirmonos incluso da angustia existencial, do horror vacui.*» Todo formaba parte do cotián, necesario como pan de cada día. Utilizábase a linguaxe como unha forma transgresora, de calado grito de protesta, liberadora da represión das convencións sociais e das moitas formas de poder que sempre quixeron manter a sexualidade no ámbito do privado. Deste xeito non saía dos lindes do pracer persoal aquilo que chanta as súas raíces no humus do prohibido, do tabú. Verbalízase, séntese o pracer de dicilo, o pracer que produce a comunicación, a enunciación pública do prohibido. O pracer de dicir publicamente o prohibido.

Quizais porque o obsceno, en palabras de Henry Miller «ten todas as propiedades da zona oculta. É tan vasto coma o inconsciente mesmo e tan amorfo e fluído como a sustancia propia do inconsciente.» O obsceno vive nunha zona libre non sometida de nós e, por tanto, é un territorio de íntima liberdade.

De todo isto e dende os máis diversos lugares do pensar, vannos falar os nosos ponentes, no que vai ser unha fermosa e esclarecedora xornada. Sede benvidos e benvidas.

Cesáreo Sánchez Iglesias
Presidente da Asociación de Escritoras e Escritores en Lingua Galega
Lugo, 24 de outubro de 2015